

HANTAM MUNISIPALITEIT – JAARVERSLAG 2008/09

INHOUDSOPGAWE

1. Boodskap van die Burgemeester	2
2. Boodskap van die Waarnemende Munisipale Bestuurder	4
3. Munisipaliteit se prestasie gemeet aan die vyf Sleutel Prestasie Areas:	
SPA 1: Infrastruktuur Ontwikkeling en Dienslewering	5
SPA 2: Plaaslike Ekonomiese Ontwikkeling	18
SPA 3: Munisipale Transformasie en Organisatoriese Ontwikkeling	19
SPA 4: Effektiewe Bestuur en Publieke Deelname	24
SPA 5: Effektiewe Munisipale Finansiële Bestuur	27

BOODSKAP VAN DIE BURGEMEESTER

Aan die begin van 'n nuwe jaar weet ons almal wat die uitdagings is wat vir ons gemeenskappe wag. Dit is so dat ons verwagtinge altyd ons begroting sal oorskry. Amptenare en raadslede is verantwoordelik om rekenskap te gee aan alle gemeenskappe binne die Hantam Munisipaliteit.

Dit is vir die Raad aangenaam om te noem dat in 2009 daar begin is om 110 huise te bou in Brandvlei.

Daar is ook begin met 'n Rooibostee fabriek op Nieuwoudtville wat 'n groot ekonomiese inspuiting vir die Hantam streek is. Op Calvinia word die kleihuise, wat vir jare al 'n verleentheid is, ook vervang. Op die stadium word slegs 40 huise gebou om kleihuise te vervang. 'n Aansoek vir 'n verdere 25 huise om nog kleihuise te vervang is gerig aan die Provinsiale Departement van Behuising. 232 HOP huise wat swak gebou was, word ook in Calvinia herstel.

Ons trots is die landingstrook van vliegtuie wat met ligte voorsien is. Daar is 10 hoëmas ligte in Calvinia Wes aangebring. Volgens die SAPD behoort dit by te dra om misdaad te bekamp.

Die beplanning van die 400 huise in die Hantam gaan nog voort, maar beplanning word gestrem deur verskillende toetse wat uitgevoer moet word, soos geo-tegniese toetse en omgewingsimpakstudies, onder andere. Al die genoemde projekte is om die lewens van die inwoners van die Hantam te verbeter.

As Hantam Munisipaliteit moet ons egter met teleurstelling noem dat ons uitstaande debiteure nie verbeter het soos ons dit beplan het nie, maar eerder in 'n groot mate versleg het. Ons moet hande vat as munisipaliteit en inwoners om die probleem aan te spreek.

Die uitdaging vir 2010 is nog steeds om betrokkenheid te kry van die breë gemeenskap, om deursigtig te wees en ons mense saam te neem. Dit is die dure plig van die raad en amptenare om die Hantam Munisipaliteit te versterk en te ontwikkel met die samewerking van die breë gemeenskap en om 'n platform te skep vir publieke deelname.

Ek wil graag van die geleentheid gebruik maak om die publiek, wat hulle samewerking gee, daarvoor te bedank.

Ek wil ook die amptenare bedank vir die diens wat hulle lewer aan gemeenskappe in Hantam Munisipaliteit.

Dankie ook aan alle raadslede vir hulle inspirerende leierskap.

Die suksesse van die verlede behoort weerspieël te word in die 2009/10 finansiële jaar.

M.M. Dyers
Burgemeester

BOODSKAP VAN DIE WAARNEMENDE MUNISIPALE BESTUURDER

Dit is voorwaar 'n voorreg om nou 'n jaarverslag ten opsigte van die Hantam Munisipaliteit uit te bring.

Die suksesse van die raad, waarin meer volledig rapporteer word in die verslag, kan slegs behaal word deur 'n reuse spanpoging van verskeie rolspelers wat insluit:

Burgemeester en raad, munisipale personeel, verskeie staatsdepartemente, distriksmunisipaliteit en ander organisasies wat ten doel het om Plaaslike Regering effektief en bekostigbaar te maak. Die onderskeie gemeenskappe binne ons gebied lewer uiteraard 'n reuse bydrae deur hulle lojaliteit en samewerking, maar ook opbouende, billike kritiek op ons werksaamhede.

Skakeling met die gemeenskap bly steeds 'n groot uitdaging en sal ons daadwerklike pogings aanwend om skakeling met die publiek op te skerp. Dit is duidelik dat gemeenskapsvergaderings, wat swak bygewoon word, nie meer die enigste wyse van skakeling kan wees nie.

Die groot gebied wat die munisipaliteit bedien, skep uiteraard uitdagings hoe om produktiwiteit te verbeter. Baie man-ure gaan verlore om tussen dienspunte te reis. Die raad is besig om die totale kommunikasiestrukture te verbeter ten einde fisiese ritte te verminder.

Amptenare, in samewerking met die raad en ander rolspelers, is gemotiveerd om in die volgende rapportering daadwerklik te verbeter waar ons prestasie nie op standaard is nie en ons munisipale leuse uit te leef:

BEREID OM TE DIEN

I.G. Valentein
Wnde. Munisipale Bestuurder

SPA 1: INFRASTRUKTUUR ONTWIKKELING EN DIENSLEWERING

1.1 WATERDIENSTE

1. Algemeen:

Watermeters word maandeliks gelees vir heffing van diensterekeninge. Foutiewe en lekkende watermeters en aansluitings word herstel sodra dit aangemeld word.

Watermeters en aansluitings word gratis aan behoeftige huishoudings verskaf. Die gratis basiese water van 6 kiloliter word aan alle behoeftige huishoudings verskaf.

Alle onderbrekings word beperk tot 'n maksimum van 8 ure voordat dit herstel is.

By nuwe ontwikkelings, bv. waar erwe onderverdeel word, word van die ontwikkelaar verwag om die koste vir opgradering van die hoofdienste te betaal.

Alle formele huise is van watermeters voorsien, behalwe drie huise op Middelpas.

Met wanbetaling word beperkingswasters by aansluitings geïnstalleer om net ongeveer 6 kiloliter water op 'n drupbasis deur te laat.

Waterspreidingsverliese word nie huidig gemeet nie. Beplanning sal gedoen moet word om die nodige grootmaatmeters en rekenaarsagteware aan te koop om die verliese in die toekoms te bepaal.

Watermonsters word maandeliks geneem en geen ernstige probleme is ondervind nie. Waar daar wel tekens van skadelike bakterieë voorgekom het is die reservoirs en hoofnetwerke gespoel en addisioneel gechloriger. By alle reservoirs is chlorineringsapparate in werking. Begroting by die suiweringswerke is met ongeveer 30% aangepas om aan die nodige instandhouding van uitbreidings te voorsien. Hantam Munisipaliteit is gekies as die eerste dorp in Afrika waar 'n unieke watertoetsing apparaat wat ontwikkel is deur Universiteit Kaapstad getoets gaan word. Tot op hede lyk die toetsresultate baie belowend.

Waterdiensteplan is in proses van voltooiing. 'n Ingenieursfirma is besig om die plan vir die munisipaliteit op te stel.

Boorgate wat water aan dorp lewer word op 'n daaglikse basis gemoniteer en lesings word na Departement van Water en Bosbou aangestuur.

Brandvlei, Loeriesfontein en Nieuwoudtville is elk van drie nuwe voertuie voorsien om dienslewering te verbeter. Vir Calvinia is twee rioolsuigwaens, een wipbakvragmotor en een padskrapeer aangekoop.

Konsultante word gebruik by groot kapitale projekte om as raadgewende ingenieurs vir die munisipaliteit op te tree.

2. Calvinia:

Die munisipaliteit verskaf water aan 2100 huishoudings/besighede.

Daar is geen informele nedersetting op Calvinia nie.

Die hoofnetwerk in Calvinia-Wes is verouderd en pypbreuke kom gereeld voor, veral gedurende die wintermaande.

Die dorp se water kom uit die Kareedam wat voldoende is vir normale reënjare. In droogtetye is daar 9 boorgate wat by die netwerk ingeskakel kan word. Die afgelope jaar het die Kareedam oorgeloop en was dit nie nodig om van enige boorgate gebruik te maak nie. In droogtetoestande moet daar van tyd tot tyd van boorgate gebruik gemaak word, asook streng waterbeperkings ingestel word. 'n Telematriestelsel beheer die aan- en afskakel van pompe by boorgate asook die watervlakke van die reservoir.

3. Brandvlei:

Die munisipaliteit verskaf water aan 600 huishoudings/besighede.

Die laaste van die 110 nuwe laekoste huise is gedurende die jaar voltooi in Rondomskrik.

Die hoofnetwerk is verouderd, maar pypbreuke kom nie algemeen voor nie. Kalk in die water veroorsaak egter dat pype toekalk en veral watermeters moet op 'n gereelde basis vervang word. Die oplossing is om die water by die reservoir te ontkalk, maar voorlopige ondersoeke toon aan dat dit baie duur gaan wees.

Water kom uit 6 boorgate van die plaas Roman wat 48km. Suid-Oos van die dorp geleë is. Een van die boorgate word gehuur by 'n aanliggende boer. Die pompe is almal dieselaangedrewe. Die munisipaliteit het 'n voltydse waterbeampte wat op die plaas bly, aangesien dit te ver is om daagliks heen en weer te pendel.

'n Grootmaatwatermeter is geïnstalleer om waterverliese te meet.

Telemetrie by boorgate kan nie geïnstalleer word nie, aangesien daar nie elektrisiteit op die plaas Roman is nie. Telefoonverbinding word gebruik vir die reëling vir die aan- en afskakel van pompe.

Daar is nie die afgelope jaar enige waterbeperkings ingestel nie. Inwoners is egter histories bedag daarop dat Brandvlei nie water in oorvloed het nie, en dus water spaarsaam moet gebruik.

4 Loeriesfontein

Die munisipaliteit verskaf water aan 740 huishoudings/besighede.

13 Informele huise het 'n staankraan binne 200 meter van die wonings af.

Die hoofnetwerk is verouderd, maar pypbreuke kom nie algemeen voor nie.

Water kom uit 6 boorgate wat rondom die dorp op meentgronde geleë is.

Daar is nie die afgelope jaar enige waterbeperkings ingestel nie. Inwoners is ook soos in Brandvlei se geval, bedag daarop dat water skaars is.

Telemetrie by boorgate is voorheen geïnstalleer, maar werk nie. Boorgate word met die hand aan- en afgeskakel.

5 Nieuwoudtville

Die munisipaliteit verskaf water aan 570 huishoudings/besighede.

35 Informele huise het staankrane binne 200 meter van die wonings af. Daar word beplan om in hierdie gebied 73 nuwe erwe vir huisvesting te ontwikkel en dienste te installeer.

Die hoofnetwerk is verouderd maar pypbreuke kom nie algemeen voor nie.

Die reservoir wat die dorp voorsien, het van tyd tot tyd leeg geloop wat veroorsaak het dat die hoërliggende dele van die dorp soms sonder water was. Die probleem is aangespreek en kom nou baie minder voor.

Water kom uit 5 boorgate wat ongeveer 5 km. Wes van die dorp geleë is.

Telemetrie by boorgate bestaan by 'n aantal boorgate, maar die aan- en afskakel van boorgate word merendeels met die hand gedoen.

6 Middelpos

Die munisipaliteit verskaf water aan 40 huishoudings/besighede.

Daar is geen informele nedersetting op Middelpos nie.

Daar is 37 watermeters by huise in Middelpos geïnstalleer, waarvan 34 by laekoste behuising is. Die huise het voorheen wateraansluitings gehad en is gedurende die jaar van watermeters voorsien.

Drie huise op Middelpos, wat ver van die ander huise geleë is, het nog nie wateraansluitings op die erwe nie. Water is egter binne 100 meter van die huise beskikbaar.

Middelpos se hoofwaternetwerk is nie van 'n hoë standaard nie, en sal mettertyd in fases vervang moet word. Die harde grondformasie bemoeilik ook die installering van ondergrondse waterpype. Die swak toestand van die pad tussen Calvinia en Middelpos (90km gruispad) veroorsaak dat voertuie en toerusting, om op Middelpos te werk, met moeite en tydrawend daarheen vervoer word.

Middelpos kry sy water uit een boorgat, wat ongeveer 2 kilometer Oos van die dorp geleë is. Daar word beplan om 'n addisionele boorgat te sink asook die reservoirs op te grader.

Die pomp word met die hand aan- en afgeskakel deur 'n voltydse werknemer van die munisipaliteit wat op Middelpos bly.

1.2 ELEKTRISITEIT

Hantam Munisipaliteit verskaf elektrisiteit aan ongeveer 50% van die huishoudings, terwyl Eskom die ander 50% huishoudings bedien. In die Eskom-gebied voorsien die Raad die straatbeligting. Die getal huishoudings/besighede wat deur die Raad van elektrisiteit voorsien word, is:

Calvinia:	680
Brandvlei:	170
Loeriesfontein:	215
Nieuwoudtville:	230

Die munisipaliteit verskaf die 50 Kwh gratis elektrisiteit aan alle behoeftige huishoudings, behalwe in Middelpos waar Eskom nog nie die huise in sy gebied van elektriese aansluitings voorsien het nie. Die munisipaliteit voorsien hout/paraffien aan die betrokke huishoudings.

Alle formele huise binne die Hantam Munisipaliteit het elektrisiteitsaansluitings. Die munisipaliteit het begin met 'n program om alle nuwe en vervangende aansluitings van voorafbetaalde meters te voorsien.

By wanbetaling van diensterekening word elektrisiteit afgesny waar die munisipaliteit elektrisiteit verskaf.

Waar die munisipaliteit verantwoordelik is vir elektrisiteitsvoorsiening, word nuwe aansluitings gedoen met fondse wat verkry word van die Departement Mineraal en Energiesake.

Straatligte word uit die raad se eie kapitaalebegroting befonds. Daar is in sommige gebiede nog 'n groot behoefte aan straatligte en veral hoëmasbeligting. Die munisipaliteit sal met beskikbare fondse op 'n deurlopende basis straatligte voorsien.

Die elektrisiteitsnetwerke in al ons dorpe is redelik, maar opgradering moet aandag geniet. Dit word ook jaarliks uit die raad se eie kapitale begroting gedoen. Ongeveer R1.5 milj. is begroot vir die opgradering van Calvinia se grootmaat elektrisiteitsnetwerk.

Calvinia - Wes is van hoëmasligte voorsien. Daar word beplan om in Brandvlei, Loeriesfontein en Nieuwoudtville ook hoëmasligte te installeer.

Daar is reeds meesterplanne vir Nieuwoudtville opgestel. Die ander dorpe sal aandag geniet soos fondse beskikbaar word vir die opstel van meesterplanne. Hantam Munisipaliteit is in die eerste fase van REDS (REDS 1) ingesluit en die invloed wat dit op ons elektrisiteitsverskaffing, inkomste en elektriese personeel gaan uitoefen, is nog nie heeltemal duidelik nie. Hierdie onsekerheid, asook onvoldoende fondse, veroorsaak dat onderhoud en opgradering nie al die aandag geniet wat dit moet nie.

Hantam Munisipaliteit het twee gekwalifiseerde elektrisiëns in diens. Dit is nie voldoende om voorkomende onderhoud te doen nie. Onderhoud wat hoofsaaklik aandag geniet, is: Hoog- en laagspanningsnetwerke, straatligte, erfaansluitings, elektriese toerusting by substasies en hoofstasies, munisipale geboue, waterwerke, rioolpompe en sale. Daar word baie gekonsentreer op publieke klagtes, asook elektrisiteitsonderbrekings wat voorkom.

Bystanddiens word op 'n voltydse basis deur die jaar gedoen om klagtes vinnig aan te spreek en elektrisiteitsonderbrekings tot 'n minimum te beperk. Elektrisiteitspersoneel doen ook onderhoud op TV herleistasies op ons vier dorpe.

Die munisipaliteit maak verder gebruik van die dienste van 'n private elektrisiteitsfirma in Calvinia om bystand te doen, asook herstelwerke in tye van krisis.

Konsultante word gebruik by groot kapitaleprojekte om as raadgewende ingenieurs vir die munisipaliteit op te tree.

1.3 PAAIE EN STRATE

Hantam se strate is as volg:

Calvinia	10,8 km. teer en 11,072 km. gruis.
Loeriesfontein	2,5 km. teer en 14,523 km. gruis.
Nieuwoudtville	1,8 km. teer en 25,155 km. gruis.
Brandvlei	2,7 km. teer en 34,18 km. gruis.
Middelpos	3 km. gruis.

Die meeste strate van die dorpe binne die Hantam Munisipaliteit is uitgetrap en stormwater doen verder skade. Die munisipaliteit verseker dat elke formele erf toegang verkry tot 'n straat. Die munisipaliteit het 'n nuwe padskraaper aangekoop om ons paaieonderhoud te vergemaklik. Waar moontlik, huur die munisipaliteit ook 'n padskraaper van die Namakwa Distriksmunisipaliteit of Departement Behuising en Plaaslike Regering, indien hulle padskrapers in die omgewing en beskikbaar is.

Normale werke wat die munisipaliteit verrig, sluit die volgende in: voertuig ingange maak, skoffel van syaadjies met tydelike werkers ná die reënseisoen, vee van strate en randsteenkanale. Die verf van parkeerstrepe word ook periodiek gedoen. Die dorpe se sakekerns, asook strate en syaadjies, word deur permanente werkers skoongehou. Die skoffel van syaadjies is 'n groot tydelike werkverskaffing vir baie werkloses.

Die lap van teerstrate geniet deurentyd aandag. Meeste van die teerstrate moet egter herseël word, maar weens onvoldoende fondse kan dit nie gedoen word nie.

Besighede in Calvinia het geld geskenk vir die aankoop van kersliggies wat in Desember van elke jaar met 'n seremonie aangeskakel word. 'n Gedeelte straat word die aand gesluit en inwoners braai vleis en 'n program (straatkarnaval) word aangebied tydens die geleentheid.

1.4 VASTE AFVAL EN RIOOL BESTUUR

1. Vaste Afval:

Huishoudelike afval word een keer per week van huishoudings, en twee keer per week vanaf besighede, verwyder. Swartsakke en 210 liter dromme word gebruik. Die vullisstortingsterreine van al ons dorpe het nog spaarkapasiteit. Die terreine is almal omhein. 'n Groot probleem is mense wat items vergader op die stortingsterreine en soms brande daar veroorsaak. Die ge-organiseerde herwinning van skroot op stortingsterreine kom nie van die grond af nie. Ons dorpe is te ver van die groot sentra waar die skroot verwerk word en vervoerkoste maak dit dus onekonomies.

Al die stortingsterreine is geregistreer, behalwe die terrein op Nieuwoudtville waar Departement Omgewingsake ons behulpzaam sal wees met die opstel en registrasie van die terrein. Onwettige stortings op syaadjies en oop terreine word op 'n gereelde basis verwyder.

Middelpos se stortingsterrein is op privaatgrond geleë, en sal in die toekoms na munisipale grond geskuif moet word.

'n Geïntegreerde afvalbestuursplan is vir die munisipaliteit opgestel deur Namakwa Distriksmunisipaliteit.

2. Rioolbestuur:

Op al die dorpe in die Hantam Munisipaliteit is riooloksidasiëdamme in gebruik.

Alle nagemmers in die munisipale gebied is in terme van regeringsbeleid uitgefaseer, maar daar is nog nie 'n oplossing om die 13 informele huise op Loeriesfontein se emmerstelsel uit te fasseer nie. Die twee toilette daar se emmers word twee keer per week verwyder.

Op Calvinia is 'n spoelrioolstelsel by skemahuse geïnstalleer. Dit is gedoen met MIG Fondse waarvoor R3milj. bewillig is.

Op Nieuwoudtville is R1.3milj. spandeer om gesamentlike dreine op te koppel en die riool na die oksidasiedamme te pomp.

Op die ander dorpe word die emmerstelsel uitgefasseer met die UDS-stelsel. Dit word gedoen vanweë watertekort, asook fondse om 'n spoelrioolstelsel aan te pak. Die gemeenskap is nie tevrede met 'n droërioolstelsel nie en in die toekoms sal die stelsels met spoelriool vervang moet word. Ongeveer 860 vragte riool word maandeliks op ons dorpe verwyder.

Naweke word dreine teen 'n verhoogde tarief, op aanvraag, gepomp.

Publieke toilette word daaglik in stand gehou.

Op al ons dorpe is die rioolwerke bykans te klein om die volumes te hanteer. Daar is besigheidsplanne by die MIG ingedien vir Calvinia en Loeriesfontein om die werke te vergroot. Loeriesfontein se impakstudie is voltooi en Calvinia se impakstudie word tans gedoen. Die Nieuwoudtville rioolwerke is teen 'n koste van R3,2 milj. voltooi.

Die afgelope jaar is probleme met die twee abattoirs in Calvinia ondervind, deurdat die gemeenskap oor slegte reuke kla. 'n Tydelike reëling is ingestel deurdat die afvalwater nou by die munisipale oksidasiedamme gestort word. Die

abattoir eienaars is besig met beplanning om 'n pyplyn te lê om die afvalwater volgens ooreenkoms by die rioolwerke te stort.

Die spuit van dreine vir kakkerlakke word een keer per jaar gratis op aanvraag gedoen.

Konsultante word gebruik by groot kapitale projekte om as raadgewende ingenieurs vir die munisipaliteit op te tree.

Alle buite werknemers van die munisipaliteit ondergaan een keer per jaar 'n mediese ondersoek op munisipale koste. Dit is veral belangrik vir werknemers wat met vullis en riool werk.

1.5 OMGEWINGSGESONDHEID

Die doel is om vir die gemeenskap 'n veilige en gesonde omgewing te skep waar hulle werk, woon en ontspan, asook om voorkomende maatreëls in te stel om gesondheidsrisiko's te verminder. Alle klagtes wat ontvang word, kry spoedig aandag.

Die munisipaliteit doen omgewingsgesondheidsdienste in Calvinia en Loeriesfontein, terwyl die Namakwa Distriksmunisipaliteit die diens in Brandvlei, Nieuwoudtville, Middelpas en kleiner gemeenskappe lewer.

Elke jaar word daar vir die skoonste dorpskompetisie van die Noordkaap Regering ingeskryf. Hierdie jaar het die Departementele kompetisie egter nie plaasgevind nie. Die projek het ook ten doel om 'n "skoondorptrots" aan te wakker.

Mediese afval word op 'n gereelde basis versamel en in houters, wat spesiaal vir die doel ontwerp is, deur SANUMED verwyder en vernietig.

Voedsel en ander inspeksies by besighede word maandeliks gedoen en smouse word ook besoek. 'n "Sertifikaat van Nakoming" word uitgereik aan besighede. Tydens die inspeksies word ook opleiding en raad aan winkeleienaars gegee. Geen ernstige probleme, wat die uitreiking van dagvaardigings tot gevolg gehad het, was nodig nie.

Skoolprojekte is by laerskole binne die Hantam Munisipaliteit gedoen, waartydens foto's en praatjies, video's en persoonlike higiëne behandel is. Skole word verder getaak om behulpsaam te wees met kinders wat TB-behandeling ontvang.

Vergaderings is gehou met kliniekpersoneel, tuisversorgers en DOT ondersteuners om TB binne die Hantam Munisipale gebied te monitor. Spesiale besoeke word by pasiënte, wat nie volhou met behandelings nie, afgelê.

HIV/Vigs geniet aandag deurdat die munisipaliteit 'n beleid vir sy personeel opgestel het. Die munisipaliteit dien op die Streeksvigsraad. Departement Gesondheid het 'n voltydse persoon op Calvinia gestasioneer wat met HIV/Vigs in die streek handel.

Ander gesondheidsdienste:

Die munisipaliteit lewer nie kliniekdienste nie, en dit word gedoen deur Departement Gesondheid.

Abraham Esau hospitaal te Calvinia wat 'n paar jaar gelede gebou is, bedien die hele streek. Spesialiste van Kimberley besoek Calvinia op 'n gereelde basis. By die hospitaal is ook 'n aantal dokters en ander mediese studente wat hulle prakties moet voltooi, geplaas. Al die dorpe het Provinsiale Ambulansdienste. Klinieke van Departement Gesondheid is op al ons dorpe en Middelpos ontvang 'n deeltydse kliniekdiens.

Die inenting, dip en uitsit van honde word op 'n gereelde basis in samewerking met Departement Veeartsenydienste geloods. Voorkoming van hondsdoelheid en wurmbesmetting word gedoen.

1.6 BEHUISING

Die funksie van verskaffing van bekostigbare en veilige behuising aan die minderbevoorregte deel van ons gemeenskap, is 'n Provinsiale en Nasionale taak. Die gemeenskap word ten nouste in die proses betrek.

Daar is 'n groot tekort aan sub-ekonomiese behuising in al ons dorpe. Departement Behuising het fondse beskikbaar gestel om 'n aantal erwe te beplan as volg:

Calvinia	247 erwe
Nieuwoudtville	72 erwe
Middelpos	40 erwe
Loeriesfontein	160 erwe

Die volgende projekte is aangepak met staatsfondse:

Calvinia:

Bou van 55 nuwe subekonomiese huise wat gedeeltelik die vervanging van kleihuise in 'n swak toestand is teen koste ongeveer R3milj.

Herstel van 232 bestaande subekonomiese huise teen koste ongeveer R9 milj.

Brandvlei: Bou van 100 nuwe subekonomiese huise teen koste ongeveer R7 milj.

Nieuwoudtville: Kontrakteur is besig om dienste in te sit vir 72 erwe teen koste ongeveer R1.2 milj

Talle oordragte (transporte) van huise op die naam van die bewoners, het plaasgevind. Probleme waar die oorspronklike huurder weg of oorlede is, en geen boedel het nie, en kinders wat nie kan ooreenkom wie die huise moet kry nie, bemoeilik 'n aantal oordragte.

Die informele huise op Nieuwoudtville en Brandvlei is so geplaas dat formele huise maklik op die erwe gebou kan word.

1.7 VERKEER, BRANDWEER EN RAMPBESTUUR

1. Verkeer

Die Verkeersdepartement bestaan uit 3 seksies, nl: Verkeerbeheer, Tegnies, en Registrasie Owerheid.

Die Verkeerbeheer word hoofsaaklik deur die Provinsiale Verkeer gedoen. Die raad het een gekwalifiseerde verkeersbeampte in diens. Een van die raad se permanente personeel is gestuur vir opleiding om te kwalifiseer as 'n verkeersbeampte. Goeie samewerking met die SAPD en Provinsiale Verkeer word gehandhaaf. Skole word op 'n gereelde basis besoek in die oggende net voor skool begin en middag as die skole uitkom om 'n veilige padomgewing te skep. Begeleiding by goedgekeurde optogte vind op 'n gereelde basis plaas.

Die tegniese werk behels die verf van padmerke en oprig en onderhoud van verkeerstekens. Meer straatname en verkeerstekens kort in al ons dorpe. Vandalisme is 'n groot probleem. Die oprig van spoedhobbels is 'n groot behoefte by baie inwoners. Weens die groot finansiële implikasie daarvan, kan die munisipaliteit nie aan al die versoeke voldoen nie en word aansoeke geprioritiseer en spoedhobbels opgerig soos fondse beskikbaar is.

Motorregistrasies en hernuwing van motorlisensies vind op 'n daaglikse basis in Calvinia, Loeriesfontein en Brandvlei plaas. Die toetsing van motorvoertuie vir padwaardigheid vind net op Calvinia op 'n daaglikse basis plaas, aangesien net Calvinia oor 'n geregstreerde toetsstasie beskik. Toetsbaan het A-status verwerf en sal nou ook motorfietse kan uitpaseer. Calvinia-toetsstasie hanteer nie net die Hantam Munisipaliteit nie maar ook aangrensende munisipaliteite. Toetse vir leerling en bestuurderslisensies vind op afspraak net op Calvinia plaas. Die departement hanteer ook omskakeling van bestuurderslisensies en mondelinge toetsing vir bestuurderslisensies. Daar sal in die toekoms beplan moet word om die diens ook na die ander dorpe uit te brei en aansoeke in die verband is reeds by die Verkeersowerhede ingedien.

2. Brandweer

Die doel van brandbestryding is om lewens te spaar, brande te voorkom en te blus en sodoende 'n diens aan die publiek te lewer.

Elke dorp het 'n sleepwa met brandbestrydingstoerusting. Opleiding is aan 'n aantal amptenare in elke dorp gegee.

Namakwa Distriksmunisipaliteit stel jaarliks 'n bedrag aan die raad beskikbaar om ons brandbestrydingstoerusting op te gradeer.

3. Rampbestuur

'n Rampbestuursplan is in samewerking met Namakwa Distriksmunisipaliteit opgestel.

1.8 BOUBEHEER EN STADSBEPLANNING

Boubeheer word toegepas om te verseker dat bouplanne en die oprigting van geboue volgens die toepaslike wetgewing geskied. Die funksie van boubeheer is ook uitgebrei om te verseker dat die oprigting van sub-ekonomiese huise aan die minimum standaard voldoen.

Die boubeheerbeampte verseker verder dat die munisipaliteit se geboue onderhou word en nuwe munisipale geboue reg beplan word.

Munisipale kantore in al ons dorpe is van alarmstelsels voorsien. Voertuigstoornplekke moet egter nog van alarmstelsels voorsien word.

Die funksie van stadsbeplanning word ook intern gedoen. Alle onderverdelings, hersonerings en nuwe dorpsuitlegte word oorweeg in terme van die Noordkaapse Wet op Ontwikkeling en Beplanning.

Die munisipaliteit het nog nie 'n Ruimtelike Ontwikkelingsplan nie en is deur die Provinsiale Regering gekies om as 'n loodsprojek vir die opstel van sodanige plan te wees.

1.9 ONDERHOUD VAN VOERTUIE

Die munisipaliteit het nie meer 'n meganiese werkswinkel nie en die funksie word deur die privaatsektor gedoen. Voertuigbestuurders doen daagliks die normale vooraf inspeksie van voertuie. Daar is reeds begin om 'n voertuig opsporingstelsel aan te koop om die bestuur van die motorvloot te vergemaklik. Die raad het 'n lening van R3 milj. by DBSA aangegaan om ons motorvloot op te grader.

1.10 INLIGTINGSTEKNOLOGIE

Die inligtingtegnologie help die munisipaliteit om 'n beter diens aan ons gemeenskappe te lewer.

Gedurende die jaar is die munisipaliteit se rekenaarstelsel opgegradeer. Die hoofraam is vanaf Springbok na Calvinia verskuif.

Daar word jaarliks 'n aantal rekenaars vervang om op datum te bly met die nuutste tegnologie.

Opleiding word intern gegee en al ons kantoorpersoneel is rekenaargeletterd.

1.11 OPENBARE VERHOUDINGE

Radio Kaboesna is 'n plaaslike radiostasie wat in Calvinia uitsaai en die munisipaliteit maak gebruik van hulle uitsaaifasiliteite.

Die algemene publiek is welkom en word uitgenooi om raadsvergaderings by te woon.

Calvinia het 'n streekkoerant wat op al ons dorpe versprei word. Die munisipaliteit maak gebruik van die koerant vir veral wetlike advertensies.

Amptenare is bewus van die Batho Pele-beginsels en daar word beplan om kursusse in die verband by te woon.

1.12 PUBLIEKE FASILITEITE

1. Biblioteke

Op al ons dorpe is biblioteke, maar net Calvinia is voldag oop. Die ander dorpe se biblioteke is net 18 uur per week oop.

Die Departement Kuns en Kultuur subsideer die munisipaliteit met R75 000 per jaar vir 'n biblioteekontwikkelingsprogram.

Calvinia is 'n rolmodel vir ander dorpe en die Departement gebruik die programme wat Calvinia aanbied, as 'n model vir ander streke.

Met Nasionale Biblioteekweek word uitstallings gedoen en die leeskultuur aangemoedig.

Internet en fotostaatgeriewe word aan leerders teen 'n nominale fooi beskikbaar gestel.

Op Calvinia word die ouetehuse en skole bedien met satelietbiblioteke.

2. Sale

Op al ons dorpe is gemeenskapsale of sportsale wat ook as gemeenskapsale gebruik word. Die huurtariewe is bekostigbaar sodat die gemeenskap die sale deurentyd kan gebruik. Op Calvinia is 'n paar sale beskikbaar, wat verkry is met die oorname van Hantampark vanaf die Landbou Unie na die munisipaliteit. Die sale word deur permanente en tydelike werkers skoongehou.

3. Vliegveld

Calvinia is die enigste dorp in die Hantam wat 'n geregistreerde vliegveld het. Die aanloopbaan is geteer en 1 250m lank en 15 meter breed. Vliegtuie van veral Departement Gesondheid van Kimberley maak gereeld van die baan gebruik. Ligte is aangebring wat nagvlugte nou moontlik maak. Die LIONS organisasie het 'n kragopwekker geskenk vir die aanskakeling van die lige waaroor ons baie dankbaar is.

1.13 SPORTFASILITEITE

Die sportgronde in Calvinia-Wes is voltooi en met gras beplant en in gebruik gestel. Gras is weer op Hantam Park gevestig, wat weens die droogte dood was. Nieuwoudtville en het 'n grasrugbyveld, maar Brandvlei het 'n grondbaan. Op Loeriesfontein is gras op die rugbyveld gevestig met ondergrondse besproeiing .

Die jaarlikse Vleisfees, wat nasionaal bekend is, word jaarliks gedurende Augustus op Hantam Park aangebied.

Die sportvelde word ook deur die jaar gebruik vir geleenthede soos Vrouedag, Jeugdag, Menseregte dag, Vryheidsdag, Werkersdag, ens. Normaalweg kry ons sprekers, soos parlamentslede of ministers, om die gemeenskappe toe te spreek.

Die plaaslike skole, asook rugby en sokkerklubs, maak van die sportvelde op ons dorpe gebruik. Krieket word ook in 'n minder mate op die velde gespeel. Die munisipaliteit onderhou die bane.

Calvinia en Nieuwoudtville het swembaddens, alhoewel Calvinia se swembad nie meer in gebruik is nie. Kwotasies is ingewin om die swembad te vervlak en die koste was te hoog om die werk uit die munisipaliteit se kapitaalbegroting te doen. Daar word beplan om Calvinia se swembad gedurende die somer van 2009/10 weer oop te stel.

1.14 BEGRAAFPLASE

Hantam Munisipaliteit het begraafplase op elke dorp. Die begraafplase word nog afsonderlik deur die onderskeie gemeenskappe gebruik en die munisipaliteit poog om waar moontlik, die begraafplase te konsolideer. Waar nuwe begraafplase in die toekoms beplan word, sal dit gesamentlik deur alle gemeenskappe gebruik word. Die begraafplase word jaarliks ná die reënseisoen geskoffel deur tydelike werkers wat ook 'n bron van werkskepping is.

Omgewingsimpakstudies word gedoen om ons begraafplase waar nodig uit te brei.

SPA 2: PLAASLIKE EKONOMIESE ONTWIKKELING

1. Ekonomiese groei:

Die munisipaliteit help voornemende besighede om by potensiële befondsers uit te kom.

Op Nieuwoudtville is 'n Rooibosteeverwerkingsaanleg gevestig wat 'n groot bron van werkverskaffing is asook opkomende boere van 'n mark voorsien. Die projek is een van die grootste konstruksies wat die afgelope jaar in die Noord – Kaap aangepak is.

2. Armoede verligting:

Die munisipaliteit poog om deur die EPWP-projek, fondse vir werkskepping, eie fondse waarvoor begroot word, MIG fondse ens. werk te skep.

Die munisipaliteit neem ook tydelike werkers weekliks indiens om gapings in ons werkerskorps, wat ontstaan a.g.v. verlof ens, te vul.

3. Toerisme:

Die gastehuis konsep het op al ons dorpe posgevat en is 'n groot privaat werkverskaffings geleentheid.

Die munisipaliteit het nie 'n toerismekantoor nie, maar ondersteun die Namakwa Distriksmunisipaliteit wat toerisme op 'n streekbasis vir ons bevorder.

Daar word ook in die blommeseisoen op Nieuwoudtville en Loeriesfontein toerismekantore deur die privaatsektor bedryf. Op Calvinia hanteer die museum die toerisme inligtingsfunksie dwarsdeur die jaar.

SPA 3: MUNISIPALE TRANSFORMASIE EN ORGANISATORIESE ONTWIKKELING

1. Raad:

Die Hantam Munisipaliteit het 5 wyke met 9 raadslede. Elke dorp het een wyk en Calvinia het 2 wyke. Die raad bestaan uit 7 dames en twee mans. Dit is die eerste raadtermyn waar dames in die meerderheid is. Raadslede is verantwoordbaar teenoor hulle wyke/gemeenskappe en moet op 'n gereelde basis terugrapporteer aan hulle. Terugrapportering vind gewoonlik plaas met Imbizo's, wanneer die GOP hersien, asook die jaarlikse begroting opgestel word.

Raadslede is, volgens wetgewing, onderhewig aan 'n gedragskode.

Die meerderheid raadslede het opleiding van die Namakwa Distriksmunisipaliteit ontvang.

2. Burgemeester:

Die burgemeester is ook die voorsitter van die raad. Sy is 'n voltydse raadslid en handel volgens magte en pligte aan haar gedelegeer. Sy moet orde handhaaf volgens die gedragskode en reglement van orde. Sy moet ook verseker dat die raad binne toepaslike wetgewing funksioneer. Sy is verder die skakel tussen die raad en gemeenskap. Die burgemeester het sittingsreg as ex officio op alle komitees van die raad.

3. Komitees:

Die munisipaliteit het 4 komitees wat volgens die departemente in die raad ingedeel is, nl.

Institusionele komitee

Finansiële komitee

Infrastruktuur komitee

Sosiale en Ekonomiese komitee

Hierdie komitees vergader normaalweg elke tweede maand en maak aanbevelings na die raad.

4. Administrasie:

Die organogram maak voorsiening vir vier Departemente onder die Munisipale Bestuurder en is as volg gestruktureer:

Institusionele Departement
 Finansiële Departement
 Infrastruktuur Departement
 Sosiale Departement

Elke departement het 'n departementshoof wat op hierdie stadiuim nog nie aangestel is as artikel 57-amptenare nie. 'n Prestasie Bestuurstelsel is opgestel en deur die raad goedgekeur. Die personeelkorps is 135 en alle amptenare is op die organogram geplaas. Posevaluerings deur SALGA is nog nie afgehandel nie en dit skep groot frustrasie en onsekerheid onder amptenare.

Die munisipaliteit het 'n stel beleide wat die werksverhouding reël. Die beleide is die afgelope jaar hersien op 'n bosberaad wat deur raadslede en senior personeel bygewoon is.

Dissiplinêre aksies word geloods soos die behoefte ontstaan.

5. Menslike hulpbronne:

Die munisipaliteit hanteer die totale funksie van menslike hulpbronne, wat insluit: Advertering en aanstel van personeel.

Verlof administrasie.

Opleidingskursusse.

Ongevalle versekering.

Dissiplinêre verhore.

Behuising administrasie.

Indiening van verslae volgens wetgewing na Staatsdepartemente.

Die munisipaliteit ondervind min personeelomset en vakante poste is hoofsaaklik beperk tot laer posvlakke.

Arbeidsforum- en Beroepsgesondheid- en Veiligheidskomiteevergaderings word gereeld gehou.

6. Geïntegreerde Ontwikkelings Beplanning: (GOP)

Die GOP se eerste 5 jaar-siklus het op 30 Junie 2007 verstryk. Publieke deelname is gebruik vir die hersiening van die GOP en die opstel vir die volgende 5 jaar-siklus.

Die GOP is 'n proses waardeur beplanning vanaf die onderste vlak, waar die behoefte die grootste is, gedoen word ten einde ontwikkeling op 'n sinvolle en geïntegreerde skaal te verkry. Hierdie proses word in die Plaaslike Regering: Munisipale Stelsels Wet (Wet 32 van 2000) voorgeskryf en rus daar op die munisipaliteit 'n wetlike verpligting om die GOP op te stel.

Die GOP Repforum vergader een keer per jaar.

Die visie van Hantam Munisipaliteit is:

Om 'n veilige, gesonde, vriendelike en ekonomies volhoubare omgewing te skep, waar alle inwoners van die Hantam Munisipaliteit bevoordeel sal word deur effektiewe en doeltreffende munisipale dienslewering.

Die daarstelling van 'n koste effektiewe gemeenskapsge-oriënteerde munisipaliteit, wat die gemeenskap se belange eerste stel, sal bereik word deurdat die volgende missie aanvaar is:

Deurlopende professionele opleiding van personeel ten einde kwaliteit en doelgerigte diens te verseker.

Die daarstelling van effektiewe instandhoudingsprogramme ten opsigte van bestaande infrastruktuur en ontwikkeling.

Die beginsels van Batho Pele te implementeer en te handhaaf.

Deursigtige, vriendelike, geloofwaardige diens te lewer om kliënte tevredenheid te waarborg.

Die skep van geleenthede vir ekonomiese groei en ontwikkeling.

Bevordering van maatskaplike dienslewering in die Hantam Munisipaliteit.

Die GOP is 'n veeldoelige dokument, maar sal veral die volgende vernaamste funksies vervul:

- dien as 'n riglyn vir toekomstige investering.
- help bevorder demokrasie en publieke verantwoordelikheid vir hul eie ontwikkeling.
- effektiewe benutting van skaars, natuurlike en finansiële hulpbronne.
- vinniger en doeltreffende dienslewering.
- gekoördineerde samewerking tussen verskillende regeringsvlakke, semi-regeringsorganisasies sowel as internasionale organisasies.
- doelmatige beëindiging van voormalige diskriminerende regeringsbeleid.

Die status van die meent binne die Hantam Munisipaliteit sien huidiglik soos volg daaruit:

Brandvlei	32 375 ha
Calvinia	7 084 ha
Loeriesfontein	31 640 ha
Nieuwoudtville	<u>469 ha</u>
Totaal	<u>71 568 ha</u>

In Calvinia, Loeriesfontein en Nieuwoudtville word alle meentgrond vir die gebruik deur opkomende boere aangewend.

Alle meentgronde, tans 71 568 hektaar word aan opkomende boere verhuur.

'n Groot deel van Loeriesfontein se meent, wat ongeveer 19 800 hektaar beslaan is onderworpe aan 'n grondeis wat na verwagting in die volgende jaar afgehandel sal word. Departement Grondsake is deurentyd op soek na nog plase om vir die Munisipaliteit aan te koop vir die vergroting van die meent.

In die afgelope jaar het die Raad 'n meentbeleid aanvaar waarvolgens die toekennings, ensovoorts gedoen word.

Die volgende ekonomiese projekte word vir 2008/2009 in Nieuwoudtville beplan:

Blombol – Uitbreiding van bestaande projek.

Vakansie-oord – Karavaanpark, dagbesoekers en chalets (dam integreer).

Rooibostee-Roete (Rooibos Heritage Route). Tussen Nieuwoudtville en Wupperthal ontwikkel.

Ondersoek na lewensvatbaarheid om rooibostee verder te verwerk. (Dept. Landbou stel fondse beskikbaar om studie te doen). Hierdie projek het intussen in aanvang geneem.

Ondersoek om Botaniese Tuin in Nieuwoudtville wat gevestig is verder uit te brei.

Sandsteen – heraktiveer sandsteenproduksie - Klip dresseer.

Die volgende infrastruktuur projekte word vir 2008/2009 in Nieuwoudtville beplan:

Water: Bron - boorgate droog op. Soek nog waterbronne

Straatligte – onvoldoende. (Elektrisiteit Retikulasie opgradeer.)

Riool/opgradering Fase 2

Beplanning en opmeet van 47 erwe

Opgradering van brandbestrydingstoerusting Fase 2

Voertuigvloot opgradeer

Infrastruktuur opgradeer

Meublement / Rekenaars vervang

Meesterplan elektrisiteit

Die volgende ekonomiese projekte word vir 2008/2009 in Calvinia beplan:

Fire Wood Nursery daarstel

Rebunie Recycling Projek daarstel

Prosopis uithaal en verwerk (Werk vir Water)

Opkomende boerdery verder uitbrei
Velleverwerkingsnywerheid skep
Botaniese belangrikheid van die Hantam/Tankwa/Roggeveldstreek

Die volgende infrastruktuur projekte word vir 2008/2009 in Calvinia beplan:

Toilette – Uitsfasering van emmerstelsel (Fase 2), wat insluit opkoppeling van alle huise in Calvinia-Wes op bestaande rioolnetwerk
Beplanning en opmeet van 300 erwe
Opgradering van brandbestrydingstoerusting Fase 2
Motorvloot opgradering
Afdakke vir smouse
Vervanging van kiosk
Straatname
Vullisterrein verskuif
.Water en elektrisiteits meesterplanne
Elektrisiteit opgradering
Uitbreiding van begraafplaas
Meublement / rekenaars vervang
Waterpype vervang Calvinia-Wes

Die volgende ekonomiese projekte word vir 2008/2009 in Loeriesfontein beplan:

Opkomende boerdery uitbou deur nog plase aan te koop.

Die volgende infrastruktuur projekte word vir 2008/2009 in Loeriesfontein beplan:

Straatbeligting opgradeer.
Opgradering van elektrisiteitsnetwerke
Opgradering van brandbestrydingstoerusting Fase 2
Voertuigvloot opgradeer
Infrastruktuur opgradeer
Sportgronde opgradeer
Sportsaal opgradering

Die volgende ekonomiese projekte word vir 2008/2009 in Brandvlei beplan:

Grondhervorming verhuring van meent aan kleinboere.

Die volgende infrastruktuur projekte word vir 2008/2009 in Brandvlei beplan:

Opgradering van brandbestrydingstoerusting Fase 2
Elektrisiteit. Netwerk opgradeer.
Hoëmasbeligting. Fase 1

Voertuigvloot opgradeer
 Biblioteek opgradeer
 Vullisdromme
 Opsigterswoning opgradeer

Sleutel Verantwoordelikhede:

- Daarstel van demokratiese en verantwoordbare regering van plaaslike regering.
- Volhoubare dienslewering aan alle gemeenskappe.
- Sosiale en ekonomiese ontwikkeling.
- Daarstel van 'n veilige en gesonde omgewing vir alle inwoners.
- Moedig betrokkenheid aan van gemeenskappe en gemeenskapsorganisasies met die werking van die munisipaliteit.

SPA 4: EFFEKTIEWE BESTUUR EN PUBLIEKE DEELNAME

1. Publieke deelname, verantwoordbaarheid en transformasie:

Die plaaslike radiostasie, Kaboesna, wat in Calvinia uitsaai, word ondersteun. Die munisipaliteit het 'n uitsaaislot uitgeneem en probeer van tyd tot tyd om vir minstens 30 minute inligting aan die publiek deur te gee. Publieke deelname word aangemoedig deur middel van vrae, antwoorde en insette gedurende die uitsaaislot.

Raadslede hou van tyd tot tyd publieke vergaderings in hulle wyke oor essensiële sake. Aangesien ons wyke relatief klein is, beweeg raadslede maklik deur hulle wyke en is op hoogte van die gemeenskappe se behoeftes en klagtes.

Die munisipaliteit het 'n stel beleide en het standaard verordeninge aangeneem om ons werksaamhede beter te orden.

Die munisipaliteit het gedelegeerde bevoegdhede aan amptenare gegee om te verseker dat die raad nie oor alle dag tot dag sake hoef te besluit nie.

By elke munisipale kantoor is 'n register waar lede van die publiek klagtes of voorstelle kan inskryf. Die klagteboeke word op 'n gereelde basis nagesien vir opvolgwerk.

2. Raad ontmoet die gemeenskap:

Die raad hou jaarliks vergaderings met die gemeenskappe om te luister wat die gemeenskappe aan die raad wil sê, en om ook sekere inligting aan die gemeenskappe oor te dra.

3. Gemeenskapswerkers (CDW's):

Die Departement Behuising en Plaaslike Regering is verantwoordelik vir die CDW's en betaal ook hulle salarisse. In elke wyk is 'n voltidse CDW in diens. Die hoofdoel van die CDW's is om die doelstellings van die regering te bevorder deur demokratiese deelname op plaaslike vlak te bevorder. Hulle moet ook regeringsdienste toegankliker vir die algemene publiek maak.

4. Fondse vir hulpverlening:

5. Wykskomitee stelsel:

Die munisipaliteit het wykskomitees in alle wyke. Die funksionering van die wykskomitees is in een dorp nl. Brandvlei goed en in die ander dorpe funksioneer die wykskomitees swak. Die nie-betaling van wykskomiteeledes is in die Hantam Munisipaliteit, soos ook in baie munisipaliteite, die oorsaak van swak funksionering. Daar word beplan om in die nuwe jaar die wykskomiteestelsel weer op die been te bring.

6. Korporatiewe regering:

Die Administrasie verleen administratiewe hulp vir raadslede op 'n daaglikse basis. Raadslede gebruik die munisipaliteit se telefoon, faks en tikgeriewe. Bystand met reis- en verblyfse, asook die bespreking van akkommodasie, word deur die Administrasie gedoen.

Die Munisipaliteit verskaf verder 'n amptenaar om die persoonlike assistent van die burgemeester te wees en haar administrasie te behartig.

7. Imbizo fokus week:

Gedurende die Imbizoweek ontmoet raadslede die gemeenskap en soms kry ons besoek van 'n minister om die Imbizo's by te woon. Raadslede luister na die insette van die gemeenskap en verduidelik ook aan die gemeenskappe wat die munisipaliteit gedoen het om dienslewering te bespoedig en die rede hoekom ons by sommige sake tekort skiet.

8. Interne audit:

Die raad het nie meer 'n interne ouditeur nie aangesien die beampte as rekenmeester aangestel is. Die finansiële afdeling hanteer die interne auditfunksie wat die volgende behels:

Gaan die korrektheid van rekeningkundige transaksies na, soos opgeteken in die munisipaliteit se boeke.

Analiseer sisteme om te verseker dat hulle voldoende beheermeganismes het.

Analiseer of die korrekte hulpmiddele gebruik is teen die laagste koste om die doel te bereik.

Verseker dat wetlike vereistes, beleide, besluite en prosedures nagekom word.

Moniteer of risiko doeltreffend bestuur word.

9. Administrasie:

Hanteer alle administratiewe funksies van raad- en komiteevergaderings.

Die veilige bewaring van alle agendas, notules, ens. van die raad.

Plasing van alle tenders en vakatures in die media.

Hanteer alle pos en afrolfunksie van die munisipaliteit.

Die argieffunksie word volgens wetgewing hanteer.

Administratiewe funksies van die munisipaliteit in die algemeen.

Notules van raadsvergaderings word op band opgeneem en bewaar om enige wetlike en finansiële implikasies vir die munisipaliteit te minimaliseer.

Die munisipaliteit het by die setel in Calvinia 'n voltydse skakelbordoperateur wat alle inkomende en meeste uitgaande oproepe hanteer. Op die ander dorpe word die funksie deur die kassiere en kantoorhoof gedeel.

SPA 5: EFFEKTIEWE MUNISIPALE FINANSIËLE BESTUUR

Die munisipaliteit was suksesvol om tot op datum finansiëel volhoubaar te wees t.o.v. ons verpligtinge soos bv:

- Eskom is maandeliks ten volle betaal.
- Personeelkoste en raadslidtoelae is maandeliks betaal.
- Alle verbruikersdienste, insluitend gratis basiese dienste, kan maandeliks gelewer word.
- Herstel en Onderhoud is gedoen op die netwerke om die lewensduur van die bates te verleng en om dienslewering volhoubaar te maak.
- Surplus fondse is belê wanneer voorkom en alle projekgelde is apart belê, sodat daar nie kontantvloei-probleme ontstaan nie.
- Geen eksterne lenings is gedurende die jaar opgeneem nie.

Daar word al hoe meer van elektroniese betalings gebruik gemaak ten opsigte van krediteure, om sodoende die bankkoste te verminder en korrupsie uit te skakel.

Inkomste- en Uitgaweverslae is aan die raad voorsien tydens raadsvergaderings, en alle maandelikse- en kwartaalikse verslae, soos bepaal in die MFMA, is aan die Nasionale- en Provinsiale Tesourie voorsien.

FINANCIAL REPORT FOR THE YEAR ENDED 30 JUNE 2009

1. REVIEW OF OPERATING RESULTS

The overall operating results for the year ending 30 June 2009 as well as the comparison with the budgeted figures and the actual results of 2008 are reflected in the following table:

DESCRIPTION	BUDGET 2009	ACTUAL 2009	VARIANCE	VARIANCE ACTUAL AS % OF BUDGET	ACTUAL 2008
INCOME					
Operating Income	37 917 143	42 324 500	4 407 357	11.6	36 056 617
EXPENDITURE					
Operating expenditure	37 578 480	38 325 272	746 792	2.0	28 723 944
Closing surplus	338 663	3 999 228	3 660 565	1 080.8	7 332 673

Details of operating results per department and classification of income and expenditure is included in the Statement of Performance and in Appendix D in the actual financial statements.

2. OPERATING EXPENDITURE 2007/2008

The following table reflects a breakdown of the expenditure per grouping for 2007/08 against the budget for that year as well as the actual figures of the previous year.

EXPENDITURE	BUDGET 2009	ACTUAL 2009	VARIANCE 2009	VARIANCE ACTUAL AS % OF BUDGET	ACTUAL 2008
Remuneration	17 172 958	15 382 910	1 790 048	10.4	13 788 396
General Expenses	9 781 844	8 827 754	954 090	9.7	7 417 693
Repairs & Maintenance	2 108 377	1 997 920	110 457	5.2	906 606
Capital Charges	68 888	161 900	-93 012	135.0	6 022
Working Capital	1 264 523	1 264 523			1 067 260
Collection Costs	20 000	20 405	-405	2.0	21 390
Depreciation	1 160 930	4 803 079	-3 642 149	313.7	1 343 081
Bulk purchases	5 361 480	5 341 399	20 081	0.4	3 908 999
Contracted Services	351 200	439 322	88 122	25.1	262 157
Subsidies Paid	288 280	86 060	202 220	70.1	2 340
TOTAL	37 578 480	38 325 272	746 792	1.2	28 723 944

REMUNERATION vs OPERATING EXPENDITURE

Staff expenditure and Council remuneration reflects an increase of R1 594 513 in the actual expenditure from 2007/08 to 2008/09. The remuneration reflects 40% of the total expenditure occurred during the year which is way out of the local government norm of 35 to 40%.

GENERAL EXPENSES

The main expenditure types which influence the difference between budgeted and actual results are numerous as this section comprises a vast variety of expenditure items. These are items where savings were achieved and items where over-expenditure occurred.

REPAIRS & MAINTENANCE

This category resulted in a total savings of R110 457 as a result of new essential vehicles purchased.

COLLECTION COSTS

An overspending of R405 occurred due to the fact that more consumer debtors pay there municipal account at the local post office.

CONTRACTED SERVICES

An amount of R88 122 were overspent under this section for the completion of the electrification of the newly build houses in Nieuwoudtville.

SUBSIDIES PAID

A savings of R202 220 reflects in this section as the council did not made donations to the schools during the financial year.

3. OPERATING INCOME 2008/2009

Income per income category is as follows:

INCOME	BUDGET 2009	ACTUAL 2009	VARIANCE 2009	VARIANCE ACTUAL AS % OF BUDGET	ACTUAL 2008
Assessment Rates	4 378 965	4 334 577	44 388	1.0	3 352 324
Electricity	8 807 950	9 270 848	-462 898	5.2	6 708 345
Water	3 800 000	4 200 111	-400 111	10.5	3 385 463
Sewerage/Refuse	4 449 665	4 682 537	-232 872	5.2	3 815 317
Operating Grants	11 319 000	11 169 021	149 979	1.3	9 242 060
Capital Grants		4 500 303	-4 500 303		6 277 261
Rental of facilities	2 307 085	1 797 390	509 695	22.1	190 915
Interest earned	1 244 000	1 828 608	-584 608	47.0	1 543 658
Fines	83 000	99 069	-16 069	19.4	85 279
Licences/permits	932 150	1 062 890	-130 740	14.0	939 715
Other Income	595 328	620 854	-25 526	4.3	516 281
TOTAL	37 917 143	42 324 500	-4 407 357	11.6	36 056 618

3.1 ASSESSMENT RATES

The difference of R44 388 shows that certain categories in the valuation roll is not according to our billing system.

3.2 ELECTRICITY SERVICES

The difference is as a result of better meter readings and more pre-paid meters installed as well as the increase in the tariffs..

3.3 WATER SERVICES

Due to good rainfall during the winter season the water usage increased and the water services have a surplus of R400 111 due to better meter readings and budget control.

3.3 SEWERAGE/REFUSE SERVICES

The variance can be attributed to increased usage, growth and the eradication of the bucket system.

3.4 OPERATING GRANTS

Operating grants increase mainly due to the increase in the equitable share allocation.

The following grants were received:

Equitable Share	R9 622 336
Municipal Systems	R 735 000
Financial Management	R 500 000
Library	R 236 000
Health	R 93 000
NER	R 133 000

4. MUNICIPAL EXTERNAL DEBT

At the end of the year the amount borrowed and outstanding were as follows:

TYPE	BALANCE AS AT 30/06/2008	RECEIVED	REDEEMED	TRANSFERED	BALANCE AS AT 30/06/2009
Annuity Loan	30 317	3 000 000	10 737	0.00	3 019 580
Lease Liabilities	386 745	85 000	86 915	0	384 830

5. ACCUMULATED STATUTORY FUNDS AND PROVISIONS

DESCRIPTION	BALANCE AS AT 30/06/2008	BALANCE AS AT 30/06/2009
Creditors	9 324 653	3 204 111
Unspent Conditional Grants	1 931 633	3 556 790
Provision Staff Leave	683 084	735 962
Provision Staff Bonus	393 487	425 737

6. CONSUMER DEBTORS

As at 30 June 2009

	DEBTORS	PROVISION	NET BALANCE
Rates	5 644 513	1 942 972	3 979 295
Electricity	2 339 496	690 187	1 649 309
Water	3 946 575	1 164 301	2 782 274
Sewerage	5 158 097	1 521 718	3 636 379
Other	7 476 194	2 205 593	5 270 601
Water Recog.	63 866	18 841	45 025
Elect.recog.	212 545	62 704	149 841
RefuseRecog.	72 847	21 491	51 356
TOTAL	24 914 133	7 350 05	17 564 080

As at 30 June 2008

	DEBTORS	PROVISION	NET BALANCE
Rates	4 445 205	1 942 972	2 502 233
Electricity	1 576 521	689 088	887 433
Water	3 289 462	1 437 804	1 851 658
Sewerage	4 283 693	1 872 376	2 411 317
Other	9 095 540	3 975 605	5 119 935
TOTAL	22 690 421	9 917 845	12 772 576

The amount outstanding for 90 days and longer is R14 010 223 and therefor our provision is not sufficient to cover the debt of 90 days and longer.

7. CAPITAL EXPENDITURE

The following capital expenditure occurred during the 2008/09 year

PROJECT	BUDGET	EXPENDITURE	VARIANCE
Land & Buildings	157 325	38 199	119 126
Infrastructure Assets	6 108 665	4 439 563	1 669 102
Community Assets	285 885	379 003	-93 118
Other Assets	3 875 289	3 878 874	-3 585
TOTAL	10 427 164	8 735 639	1 691 525

SOURCE OF FINANCE

External Loan DBSA	R3 000 000
Government Grants & Subsidies	R4 500 302
Capital Replacement Reserve	R 550 178
Public Contributions	<u>R 685 159</u>

TOTAL R8 735 639

The DBSA Loan is used for the purchase of new vehicles.